

CUMHURİYETİ KURANLARA SAYGI

Aydınlık Dergisi, 14 Kasım 1999

Yıldırım Koç

1985 yılı bütçesinde toplanan vergilerin yüzde 20'si faiz ödemelerine gidiyordu. Bu oran 1999 yılında yüzde 75'e yükseldi. 2000 yılı bütçesinde ise toplanan vergilerin yüzde 88'i faizlere gidecek. 24 katrilyon lira vergi toplanması ve 21,1 katrilyon lira faiz ödenmesi bekleniyor. Devletin toplam harcamaları içinde faize giden pay ise yüzde 45 düzeyine yükseldi.

Bu koşullarda, artık vergi dairelerinin önündeki "ödediğiniz her kuruş vergi yol, su, elektrik olarak size geri dönecektir" yazısının kaldırılarak, yerine, "ödediğiniz her kuruş vergi, sermayedarlara faiz olarak ödenecektir" yazısının konmasının zamanı geldi de geçiyor.

Osmanlı Devleti'nin son zamanlarında borçlar iyice artmıştı; ama bugünkü düzeye gelmemişti. Borç veren devletler, verdikleri borçların geri ödenmesini garanti altına almak amacıyla Düyun-u Umumiye adıyla bir kuruluş oluşturmuşlar, belirli vergileri kendileri toplamışlar ve borçlarını bunlarla kapatmışlardı. Bugün bir Düyun-u Umumiye yok; ama IMF'nin tüm ekonomiye yönelik müdahaleleri Düyun-u Umumiye'yi aratmıyor.

Cumhuriyet'i kuran kuşak, bağımsızlığına son derece düşkündü. Bu nedenle de devlet harcamalarını vergilerle finanse ettiler. 1920'li ve 1930'lu yılların tüm zorluklarına karşın, denk bütçeler yapıldı, uygulandı ve ciddi bir dış borçlanmaya başvurulmadı.

Bu dönemde Osmanlı borçlarından Türkiye Cumhuriyeti'nin payına düşenler ödendi. Millileştirmeler yapıldı. Etibank ve Sümerbank aracılığıyla hızlı bir sanayileşme hamlesi başlatıldı. Demiryolları inşa edildi. Altyapı yatırımları yapıldı. Eğitime ve sağlığa büyük kaynaklar ayrıldı. Ayrıca, iç isyanlarla mücadelede ve yaklaşan İkinci Dünya Savaşı'na hazırlık amacıyla önemli savunma harcamaları yapıldı.

1927 tarım buhranının ve 1929 Büyük Buhranının etkilerine karşın, yeni bir ülke kuruldu. Bu arada, devlet, kendi memurlarına ve işçilerine de insanca yaşayabilecekleri bir ücret verdi. Örneğin, 1931 yılında devlet memurlarının faal işgücüne oranı yüzde 1,2 iken, ulusal gelirden aldıkları pay yüzde 7,1'di.

Cumhuriyeti kuranlar bunu nasıl başardı?

Öncelikle dürüsttüler; kendi kanları ve canları pahasına kurdukları Cumhuriyete sahip çıkıyorlardı. Yeni bir devlet kurmanın coşkusuyla yaşıyorlardı.

Bugün iç borçlarımız 20 katrilyon liraya dayanmış. İç borçların gayri safi milli hasılaya oranı yüzde 21,8. İç borçların 16 katrilyon liralık bölümü devlet tahvili. Bir taraftan borcun vadesi uzatılmaya çalışılıyor. Diğer taraftan, borcun vadesinin uzaması, enflasyonun düşürülmesi durumunda sermayedar sınıfa büyük bir kaynak transferi anlamına geliyor.

Dış borçlarımız 100 milyar doları buldu. Bunların gayri safi milli hasılaya oranı da yüzde 50,8'e ulaştı. Hükümetler, borç almak yerine aynı kesimlerden vergi toplayacağına, iç borcu dış borca dönüştürmeye çalışıyor. İç borçta gerçek faiz oranları dış borçtakinden daha yüksek. Bu konuda arzuladıkları kadar başarılı olamadılar. İç borcun dış borca dönüştürülmesi gerçek faiz oranlarını düşürecek, ama Türkiye'nin dışa bağımlılığını daha da artıracak ve monetizasyon gibi bazı yöntemlerle iç borcu azaltma olanağından yoksun bırakacak.

2000 yılı bütçesi, yalnız işçi sınıfımız için değil, tüm emekçi sınıf ve tabakalar ve hatta ulusumuz için 1919 ruhunun yeniden canlandırılması gerektiğini bir kez daha gösteren temel belgedir.